

5. Смирнова-Трибульская Е. Н. Основы формирования информатических компетентностей учителей в области дистанционного обучения. Моно-графия / Министерство образования и науки Украины Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. Е. Н. Смирнова-Трибульская. – Херсон: Айлант, 2007. – 704 с.

6. Стрижак Т. Г. О некоторых проблемах компьютеризации математических знаний инженера / Т. Г. Стрижак, Г. Г. Барановская, Л. Б. Федорова // Проблемы вищої школи : навч.-метод. зб. – К. : Вища школа, 1992. – Вип. 77. – С. 3-10.

7. Триус Ю. В. Інноваційні технології навчання у вищій освіті [Електронний ресурс] / Триус Ю. В.; Черкаський державний технологічний університет // X Міжвузівська школа-семинар «Сучасні педагогічні технології в освіті». – Харків, 31.01-02.02.2012. – 52 с. – Режим доступу : <http://www.slideshare.net/kvntkf/tryus-innovacai-iktvnz>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Бас Світлана Віталіївна – старший викладач Криворізького економічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Коло наукових інтересів: Формування предметної математичної компетентності у студентів економічних спеціальностей.

САМОСТІЙНІСТЬ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП

Володимир БУРАК

Обґрунтовано доцільність позиціонування самостійної навчальної роботи (діяльності) студентів у якості сучасного дидактичного принципу, який відображає головні положення однієї з важливих сторін навчального процесу. Виділено основні проблеми, які необхідно вирішити для повноцінного запровадження принципу самостійності в освітню практику.

Expediency positioning independent study work (business) students as a modern teaching approach, which show the top position of one of the important aspects of the educational process. The main problems to be solved for the full implementation of the principle of autonomy in educational practice.

Постановка проблеми. У вищих навчальних закладах України запроваджена кредитно-модульна система організації навчального процесу, важливою ознакою якої є зростання ролі самостійної навчальної роботи студентів, особливо у зв'язку зі входженням України до Болонського процесу, метою якого є створення єдиного європейського освітнього простору. У нових навчальних програмах на самостійну роботу відведено приблизно стільки ж годин, як і на аудиторні заняття. Аналіз наукової педагогічної та методичної літератури [1 – 9] свідчить про значні здобутки у побудові концептуальних і дидактичних засад, методів і прийомів, форм і засобів самостійної роботи, які складають теоретико-методологічну основу розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів при вивченні різних предметів. Розширюється й збагачується практика запровадження самостійної роботи у вищих навчальних закладах, у тому числі при освоєнні фізики та методики її навчання.

Але, на думку автора, проблема самостійності у навчанні ще не зайняла належного місця в сучасній дидактиці. Виникає потреба в обґрунтуванні та подальшому запровадженні принципу самостійності навчання, як одного з важливих дидактичних принципів. Це адекватно відповідатиме все зростаючій ролі самостійної роботи суб'єктів навчання, оскільки саме дидактичні принципи відображають основні стратегічні положення всіх сторін навчального процесу.

Мета дослідження полягає у розкритті та обґрунтуванні самостійності навчання, як одного з важливих сучасних дидактичних принципів.

Суть виконаного дослідження.

Загальноприйнятої дефініції дидактичних принципів (принципів навчання) нема. За основу візьмемо визначення, близьке до запропонованого у навчальних посібниках з педагогіки [1, с.229], [2, с.103]. **Дидактичні принципи** (принципи дидактики) (від лат. principium – першооснова, першоначало) – це основні положення й вимоги, які визначають зміст, організаційні форми і методи навчального процесу відповідно до загальних цілей і закономірностей навчання.

Важливість самостійного навчання студентів не викликає сумнівів. Саме самостійно глибоко осмисленні знання, уміння й навички, набуті у процесі активної власної пізнавальної діяльності, складають основу освіти молодої людини, спрямовують її інтелектуальний розвиток, сприяють її

вихованню. Саме самостійна навчальна пізнавальна діяльність є запорукою усестороннього розвитку особистості. Виникає питання: чи потрібно запроваджувати принцип самостійності навчання? Чи не достатньо обмежитися методами, прийомами, формами й засобами самостійної роботи?

У більшості навчальних посібників з педагогіки самостійність зазвичай не відносять до загальноприйнятих дидактичних принципів. Так, у навчальному посібнику [1, с.235], про самостійність згадують при описанні принципу свідомості й активності, у контексті цього принципу. У інших посібниках, насамперед останніх років видання, наприклад [2, с.116 – 119], [3, с.36 – 37], самостійність відносять до основних принципів навчання. При цьому самостійність не відокремлюють, а об'єднують разом з активністю і свідомістю у спільний *принцип активності, свідомості та самостійності*.

Важливе значення самостійності як окремого принципу навчання відводиться авторами наукових праць [4], [5, с.42 – 66].

Ми виходимо з того, що дидактичні принципи відображають найважливіші положення усіх сторін навчального процесу. Самостійна навчальна робота студентів є одним з основних стратегічних завдань сучасної вищої освіти. Дидактичні принципи відповідають меті вищої освіти, яка полягає насамперед у фундаментальній науковій та практичній підготовці кваліфікованого фахівця для майбутньої трудової професійної діяльності, що без наполегливої самостійної роботи в принципі неможливо. На нашу думку, стратегічні й концептуальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти переконливо вимагають підвищення статусу самостійної навчальної роботи (діяльності) суб'єктів навчання до рангу дидактичного принципу.

У основі *принципу самостійності* лежить дидактична психологічна закономірність про те, що дійсну суть освіти людини складають самостійно й глибоко осмислені теоретичні знання, освоєні уміння й практичні навички, надбані у процесі власної активної пізнавальної діяльності. Реалізація принципу самостійності передбачає не тільки осмислення і освоєння студентами знань, умінь і навичок, але й оволодіння ними також і методів самостійного отримання знань, умінь і навичок для подальшого самостійного навчання. Це пов'язане з тим, що некероване самодовільне оволодіння суб'єктами навчання прийомами і методами самостійної роботи відбувається дуже повільно і малоефективно. Отже, самостійна навчальна робота студентів поділяється на два основні напрями: 1) самостійне отримання й осмислення знань, умінь і навичок та 2) освоєння методів самостійного отримання знань, умінь і навичок.

Під самостійною роботою студента розуміють таку його навчальну діяльність, яку він виконує на аудиторних, позааудиторних заняттях і дома без прямої (безпосередньої) участі викладача, але, здебільшого, за його завданням та під його керівництвом і контролем результатів цієї роботи. Самостійна робота є одним з обов'язкових різновидів навчальної діяльності студентів і однією з обов'язкових форм організації навчального процесу вищого навчального закладу. Самостійна навчальна робота студентів є однією з умов їх успішного інтелектуального, творчого та усестороннього розвитку.

Використовують такі *види самостійної роботи*:

- конспектування нового матеріалу на лекції; підготовка до практичних і семінарських занять; робота з підручником чи посібником, навчальною та довідниковою літературою; самостійний перегляд навчальних кінофільмів і відеофільмів; вивчення нового матеріалу з використанням персонального комп'ютера; складання опорних конспектів; виконання усних і письмових вправ, розв'язування задач; виконання завдань за роздатковим матеріалом; виконання вправ, завдань, розв'язування задач з використанням персонального комп'ютера; відповіді на запитання, доповнення до відповідей інших студентів, повідомлення, виступи, доповіді, рецензування відповідей і виступів інших студентів; освоєння і використання студентами планів узагальненого характеру для самостійного розкриття явищ, понять і величин, законів, теорій; підготовка і захист рефератів;

- підготовка до самостійних і контрольних робіт та їх виконання;
- підготовка до лабораторних занять; проведення спостережень, аналіз їх результатів і формулювання висновків; проведення лабораторних робіт, аналіз їх результатів, формулювання висновків, написання і захист звіту;

- виготовлення саморобних приладів; виготовлення навчальних засобів: таблиць, діаграм, схем, плакатів, у тому числі в електронному варіанті з використанням персонального комп'ютера;

- виконання теоретичних і практичних завдань до навчальних екскурсій;
- виконання навчальних проєктів з використанням персональних комп'ютерів (метод проєктів); освоєння значної частини навчального матеріалу за комп'ютером (мобільним телефоном, смартфоном) у рамках дистанційного (мобільного) навчання, у тому числі через Інтернет-мережу;
- підготовка до атестації, заліків і екзаменів;
- підготовка до предметних олімпіад;
- участь у виконанні наукових досліджень, написання статей у наукових виданнях, тощо;
- самостійна робота, пов'язана з виробничою і педагогічною практиками;
- планування, виконання, написання і захист курсових і кваліфікаційних робіт;

Зазначені види самостійної роботи є одночасно в тій чи іншій мірі й засобами, прийомами і методами навчання.

Більшість цих видів самостійної роботи можна як запроваджувати на аудиторних заняттях, так і при виконанні домашнього завдання. Окремі з них краще реалізувати насамперед на аудиторних заняттях. Причому заняттям різного типу (лекції, практичні (семінарські), лабораторні) притаманна певна специфіка виросання різних видів самостійної роботи. А найоб'ємніші за обсягом, найтриваліші за часом виконання та найскладніші для сприйняття (насамперед це останні в переліку) потребують наполегливої самостійної домашньої навчальної роботи. Більша частина самостійної роботи виконується студентами дома.

Можна виділити наступні *основні умови* успішного запровадження *самостійної навчальної роботи*:

- наявність позитивної, насамперед фахової мотивації до самостійного навчання; розуміння важливості й значення вивчуваного в особистому пізнанні й розвитку, у повсякденному житті, для використання на практиці, для майбутньої професійної діяльності; позитивні емоції, викликані самостійною пізнавальною діяльністю;
- продумана система різних видів самостійної роботи студентів; чітка регламентація обсягу і часу виконання всіх видів самостійних завдань без перевантаження студентів; оптимальне співвідношення самостійної роботи з іншими видами навчальної діяльності; повноцінне методико-дидактичне забезпечення самостійної роботи; використання прогресивних форм, засобів, методів і технологій навчання, котрі передбачають і сприяють використанню самостійної навчальної роботи студентів: семінари, конференції; розвивальне, проблемне, діяльнісне, інтерактивне, особистісно-орієнтоване навчання; педагогіка співпраці; інформаційно-комунікаційні засоби навчання, у тому числі дистанційне навчання через Інтернет-мережу та інші;
- цілеспрямована робота викладача щодо опрацювання студентами на початкових етапах зразків, форм, прийомів і методів самостійного отримання знань, умінь і навичок для подальшого їх використання і самостійного навчання;
- ефективне управління самостійною роботою студентів; систематичний самоконтроль і контроль результатів самостійної роботи, у тому числі через електронну мережу.

Різним навчальним предметам притаманна певна специфіка, а то й значна відмінність у використанні тих чи інших видів, форм, засобів, прийомів і методів самостійної навчальної роботи (діяльності) студентів. Так, студенти вищих педагогічних закладів освоюють самостійну навчальну роботу в двох іпостасях чи на двох рівнях освіти: 1) як студенти, вони оволодівають усією системою самостійної навчальної роботи (діяльності) у вищій школі; 2) як майбутні учителі, вони адаптують їх до рівня середньої школи і опановують необхідними видами, формами, засобами, прийомами і методами самостійного отримання й осмислення знань, умінь і навичок учнями та відповідними діями учителя, які забезпечують освоєння учнями методів самостійного отримання знань, умінь і навичок.

Самостійна робота суб'єктів навчання при вивченні фізики та методики її навчання охарактеризована в науково-методичній літературі [3, с.36 – 37], [6], [7], [8], [9] та ін.

У зв'язку зі все масштабнішим упровадженням самостійної роботи у закладах вищої освіти, останнім часом все частіше говорять не тільки власне про самостійну навчальну роботу, а й про *самостійну навчальну діяльність студентів*. Переконливо про це йдеться у монографії [5, с.64 –

66].

Ми трактуємо самостійну навчальну роботу студентів, як виконання студентами тих чи інших завдань, заданих на самостійне опрацювання на аудиторному занятті чи на домашнє завдання, і освоєння студентами прийомів і методів самостійної навчальної роботи. Самостійна навчальна діяльність студентів має більш широке трактування, як цілеспрямоване, системне й систематичне використання комплексу видів, форм, засобів, прийомів і методів самостійної навчальної роботи студентів, та якісне освоєння студентами системи прийомів і методів самостійної навчальної роботи, коли самостійність стає одним із визначальних чинників навчального процесу й самоосвіти. Самостійна навчальна робота є шаблоном на шляху до самостійної навчальної діяльності.

Аналіз сьогоденного стану вищої освіти свідчить про реалізацію у більшості випадків саме самостійної навчальної роботи студентів, тому що вона, по-перше є важливим, але, на жаль, ще не одним із визначальних чинників навчального процесу і, по-друге, вища школа ще не забезпечує в достатній мірі цілеспрямованого якісного освоєння студентами системи прийомів і методів самостійної навчальної роботи й самоосвіти. У більшості випадків можна говорити лише про навчальну пізнавальну діяльність студентів у цілому, але не про їх самостійну навчальну діяльність. Правда, плавний рух України в загальноєвропейському руслі Болонського процесу створює передумови для поступового упровадження самостійної навчальної діяльності студентів.

Більше того, реалії сучасного суспільства вимагають від спеціалістів після отримання вищої освіти постійно поновлювати й удосконалювати свої знання, уміння й навички, тобто цілеспрямовано займатися самоосвітою та бути активним суб'єктом процесу неперервної освіти. А це можливо за умови реалізації у вищій школі системи самостійної навчальної діяльності, яка є надійною платформою для подальшої самоосвіти.

Реалізація самостійної навчальної діяльності студентів передбачає упровадження відповідної педагогічної системи, яка визначає зміст і обсяг самостійної роботи студентів; методико-дидактичне забезпечення різних видів, форм, методів, прийомів і засобів самостійної роботи; педагогічне моделювання ефективного управління самостійною роботою студентів, у тому числі самоконтроль і контроль результатів самостійної роботи. При цьому важливу роль відводять діагностуванню індивідуально-психологічних особливостей студентів, які стосуються здатності до самоактуалізації, самонавчання, самоконтролю, самооцінки, самоуправління й самоорганізації, саморефлексії на рівні мотиваційно-цільового, організаційно-структурного, процесуально-діяльнісного, контрольного-оцінювального й аналітико-прогностичного аспектів [5, с.119 – 236]. За належного рівня реалізації педагогічної системи самостійної навчальної діяльності студентів можна говорити і про сучасні технології самостійного навчання.

Усе сказане вище, на думку автора, свідчить про потребу сьогодення у позиціюванні самостійності у якості дидактичного принципу, який відображає одну з найважливіших сторін навчального процесу.

Дискусійним є питання: Чи може принцип самостійності мати статус окремого дидактичного принципу, чи краще поєднати його з принципом свідомості й активності? У зв'язку з цим зазначимо наступне.

Усе залежить від повноти запровадження самостійності в навчальний процес. Ми дотримуємося думки, що на сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні, коли можна говорити лише про самостійну навчальну роботу студентів, але не про їх самостійну навчальну діяльність, необхідно насамперед повноцінно запровадити **дидактичний принцип свідомості, активності та самостійності** чи **самостійності, активності й свідомості**. Це продовжує трактування принципу самостійності сумісно з принципом активності й свідомості, як це відображено в посібниках [2, с.116 – 119], [3, с.36 – 37].

Свідомість і активність традиційно об'єднують у один дидактичний принцип, оскільки свідоме сприйняття виучуваного можливе лише за умови наполегливої, активної власної пізнавальної діяльності студентів. Поєднання самостійності зі свідомістю й активністю зумовлено тим, що одним з головних показників активності суб'єктів навчання та свідомого сприйняття ними навчального процесу є самостійні їх навчально-пізнавальні дії.

Можливе й інше трактування принципу самостійності. На думку автора, **принцип самостійності** в цілому заслуговує на статус самостійного дидактичного принципу, але тільки за умови повномасштабного запровадження самостійності в навчальний процес на рівні самостійної навчальної діяльності студентів [10]. Це повністю відповідає потребам сучасної вищої освіти в

Україні, особливо у зв'язку з її рухом у напрямі до єдиного європейського освітнього простору.

Оскільки на кожному кроці самостійної роботи студентів її чітко регламентують за обсягом і часом паралельно до навчальної діяльності на аудиторних заняттях, то, на думку автора, в якості наступного кроку логічно виділити *дидактичний принцип поєднання аудиторної та самостійної навчальної діяльності*, в якому необхідно науково обґрунтувати співвідношення між аудиторною й самостійною роботою.

Яке місце принципу свідомості, активності й самостійності (самостійності, активності й свідомості) чи принципу самостійності у системі дидактичних принципів вищої школи ?

Дидактичні принципи логічно розмістити у послідовності, аналогічній до традиційної [2, с.103 – 133], [3, с.35 – 61], а саме: професійна (фахова професійна) спрямованість навчального процесу; єдність освіти, розвитку й виховання; науковість; системність і послідовність; доступність нарощуваних труднощів; *свідомість, активність і самостійність* (самостійність, активність і свідомість); поєднання наочності з розвитком абстрактного мислення; зв'язок навчання з практичною діяльністю, реаліями життя; міцність знань, умінь і навичок (фахова професійна компетентність). Якщо виділити окремо *принцип самостійності* (принцип поєднання аудиторної та самостійної навчальної діяльності), то у вказаній послідовності на виділеному курсивом місці будуть записані два відповідні принципи [10].

Звичайно, дидактичний принцип свідомості, активності й самостійності (самостійності, активності й свідомості) є провідним у спрямуванні пізнавальної діяльності студентів. Але його місце в системі дидактичних принципів зумовлено тим, що спочатку йдуть принципи, які стосуються мети всієї вищої освіти (навіщо вчити ?) – професійна (фахова професійна) спрямованість навчального процесу та єдність освіти, розвитку й виховання; на другому місці принципи, які визначають зміст вищої освіти (що вчити ?) – науковість; системність і послідовність; доступність нарощуваних труднощів; і тільки після них напрошується місце принципу свідомості, активності та самостійності, які стосуються спрямування пізнавальної діяльності студентів (як вчити ?). Перш ніж розкрити принципи спрямування пізнавальної діяльності студентів, необхідно обґрунтувати що саме вони мають вивчати, а це стосується насамперед змісту навчання.

Ми не погоджуємося з тими, хто принцип самостійності ставить на перше місце. Наприклад, у монографії [5, с.42 – 66] принцип самостійності та принцип професійної (професійно-педагогічної) спрямованості займають перші місця, оскільки їх разом вважають системоутворювальними принципами. Навіть з точки зору повноцінної організації системи самостійної навчальної діяльності студентів не варто деформувати обґрунтовану вище послідовність системи дидактичних принципів, у якій перше місце займають принципи, які відповідають меті вищої освіти. Звичайно, реалізація самостійної навчальної діяльності студентів вимагає особливого висвітлення саме цього виду пізнавальної діяльності, але система дидактичних принципів у цілому повинна залишатися відносно стійкою навіть за нових тенденцій розвитку вищої освіти.

Принцип свідомості, активності та самостійності (самостійності, активності й свідомості) чи окремий принцип самостійності (принцип поєднання аудиторної та самостійної навчальної діяльності) у тій чи іншій мірі пов'язані з іншими дидактичними принципами.

Науково обґрунтоване позиціонування самостійності у якості дидактичного принципу продовжує удосконалення системи дидактичних принципів і стає підґрунтям для подальшого підвищення ефективності навчального процесу. Але упровадження самостійної навчальної діяльності студентів у навчальний процес на сьогоднішньому етапі має ще цілий ряд невіршених проблем. Насамперед це проблема перевантаження студентів завищеними обсягами самостійної роботи з окремих предметів. Її необхідно і можна вирішити шляхом подальшої цілеспрямованої сумісної чіткої регламентації обсягу й часу як аудиторних занять, так і всіх видів самостійної роботи студентів.

Друга основна проблема стосується постійного контролю результатів самостійної роботи студентів з боку викладачів. На превеликий жаль, у більшості вищих навчальних закладів України на цю роботу відводиться мізерна кількість годин у навантаженні викладачів. А без цього неможливо досягти належного рівня самостійної роботи студентів. За такої умови самостійна навчальна діяльність студентів є значною мірою тільки задекларованою, але не упровадженою належним чином.

Висновки

1. Обґрунтовано доцільність і необхідність позиціонування самостійної навчальної роботи

студентів у якості сучасного дидактичного принципу, який відображає головні положення однієї з важливих сторін навчального процесу.

2. Проаналізовано роль і місце принципу свідомості, активності та самостійності (самостійності, активності й свідомості) чи принципу самостійності (принципу поєднання аудиторної та самостійної навчальної діяльності) серед інших принципів навчання.

3. Виділено основні проблеми, які необхідно вирішити для повноцінного упровадження принципу самостійності й системи самостійної навчальної діяльності (роботи) студентів у освітню практику.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мойсеюк Н.С. Педагогіка : навч. посібник / Н.С. Мойсеюк. – 3-є вид., доповн. – К., 2001. – 608с.
2. Лекції з педагогіки вищої школи: навч. посібник / за ред. В.І. Лозової. – Харків: «ОСВ», 2006.– 496 с.
3. Бушок Г.Ф. Методика преподавания общей физики в высшей школе / Г.Ф. Бушок, Е.Ф. Венгер. – К., 2000. – 404 с.
4. Буряк В.К. Принципи дидактики та вдосконалення підготовки вчителя / В.К. Буряк // Рідна школа. – 2004. – №10. – С.3–7.
5. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект : монографія / О.В. Малихін. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. – 307 с.
6. Бугайов А. И. Методика преподавания физики в средней школе: Теорет. основы: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по физ.-мат. спец. / А. И. Бугайов. – М. : Просвещение, 1981. – 288 с.
7. Усова А. В. Самостоятельная работа учащихся по физике в средней школе / А. В. Усова, З. А. Вологодская. – М. : Просвещение, 1981. – 158 с.
8. Буряк В.К. Самостоятельная работа учащихся на уроках физики: учебное пособие по спецкурсу для пединститутов / В.К. Буряк. – М.: Прометей, 1991. – 131с.
9. Коновал О.А. Комп'ютерні засоби підтримки самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів фізики / О.А. Коновал, Т.І. Туркот // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів : Монографія. Кол. авторів / ред. проф. О.А. Коновала. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. – С. 242–261.
10. Буряк В.І. Самостійність навчання як один із сучасних дидактичних принципів / В.І. Буряк // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів : Монографія. Кол. авторів / ред. проф. О.А. Коновала. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. – С. Помилка! Закладку не визначено.7–134.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Буряк Володимир Іванович – доцент кафедри фізики та методики її навчання Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Коло наукових інтересів – теорія та методика навчання фізики у середній та вищій школі.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ ІГОР В ЕКОНОМІЦІ

Людмила ГЛАДКОВА, Марина НАУМОВА

В статті розглянуто один з розділів прикладної математики - теорія ігор, яка має дуже важливе значення для штучного інтелекту, кібернетики та економіки. Проведено аналіз основних досліджень та публікацій, розглянуто історію розвитку теорії ігор. Визначено певні проблеми, з якими можна зіткнутися при практичному використанні цієї математичної теорії. Виокремлено задачі з економічним контекстом, в яких в теперішній час застосовується теорія ігор: математичні моделі торгів та аукціонів; виробничу поведінку фірм як на рівні продукту, так і на рівні його виробництва; моделі конкуренції країн та торговельна політика держав; сучасні теорії міжнародної торгівлі, оподаткування, теорії виробничих організацій тощо. Розкрито основні поняття теорії гри: хід гравця, особистий хід, випадковий хід, платежі, стратегія гравця, оптимальна, чиста та змішана стратегії. Наведено основні типи ігор: кооперативні та некооперативні, симетричні і несиметричні, з нульовою сумою і з ненульовою сумою, паралельні і послідовні, з повною або неповною інформацією, ігри з нескінченним числом кроків, дискретні і неперервні гри, метаігри. Розглянута парна скінчена гра у загальному вигляді. Розкрито принцип мінімакса, поняття сідової точки. Наведено приклад економічної задачі для підприємства з трьома стратегіями, яка розв'язана за допомогою моделі матричної гри. Наведено оптимальна стратегія виробника продукції та ціна гри.

The article discusses one of the areas of applied mathematics, game theory, which is very important for artificial intelligence, cybernetics, and the economy. Analysis of basic research and publications, reviews the history of the theory of games. Identified some of the problems that may be encountered in the practical use of this mathematical theory. Highlighted the problem of the economic context in which the currently applied game theory: mathematical models of trading and auctions, production behavior of firms at both the product and the level of its production models of competition and trade policies of the modern theory of international trade, taxation, the theory of industrial organization. Disclosed the basic concepts of game theory: the course player, personal, random move, payments, player strategies, optimal, pure and mixed strategies. The main types of